

УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВА

MANAGEMENT OF EXPORT-IMPORT OPERATIONS OF THE COMPANY

Ковтун Е.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та адміністрування,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Романчук Р.А.

студент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Савчук В.В.

студент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Стаття присвячена проблемі ефективного управління експортно-імпортними операціями. Обґрунтовано основні аспекти управління експортно-імпортними операціями. Досліджено аспекти механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю. Розглянуто основні фактори ефективності управління експортно-імпортними операціями. Визначено основні недоліки вибору та формування здійснення ефективних експортно-імпортних операцій. Наведено принципи формування ефективної зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: експортно-імпортні операції, зовнішньоторговельні операції, експортно-імпортна політика, ефективність експорту, ефективність імпорту.

Статья посвящена проблеме эффективного управления экспортно-импортными операциями. Обоснованы основные аспекты управления экспортно-импортными операциями. Исследованы аспекты механизма управления внешнеэкономической деятельностью. Рассмотрены основные факторы эффективности управления экспортно-импортными операциями. Определены основные недостатки выбора и формирования осуществления эффективных экспортно-импортных операций. Приведены принципы формирования эффективной внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: экспортно-импортные операции, внешнеторговые операции, экспортно-импортная политика, эффективность экспорта, эффективность импорта.

The article is devoted to the problem of effective management of export-import operations. The basic aspects of management of export-import operations are substantiated. The aspects of the mechanism of management of foreign economic activity are investigated. The article examines the aspects of management mechanism of the foreign economic activity. The main factors of efficiency of management of export-import operations are considered. The principles of formation of effective foreign economic activity are given.

Key words: export-import transactions, foreign trade operations, export-import policy, export efficiency, import efficiency.

Постановка проблеми. В сучасних ринкових умовах ефективна господарська діяльність підприємства набуває надзвичайно великого значення, адже стає вирішальною передумовою його подальшого функціонування. Для подолання наявних негативних тенденцій на внутрішньому ринку України підприємство має адаптуватися до реального стану та виходити на зовнішні ринки,

здійснюючи експортно-імпортні операції. Зовнішньоекономічна діяльність завжди була й залишається важливою складовою господарської діяльності підприємства, незважаючи на зміни в економічній кон'юктурі та правовому середовищі. Недостатній рівень наукової та прикладної розробленості здійснення зовнішньоекономічної діяльності визначив вибір теми дослідження.

Експортно-імпортні операції підприємства є складовою зовнішньоторгових операцій та найбільш поширені в міжнародній торгівлі. Ефективне здійснення експортно-імпортних операцій забезпечує стабільний економічний стан і подальший розвиток господарської діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем управління експортно-імпортними операціями підприємства проводилось багатьма вченими, такими як М. Дудченко, С. Савельєв, А. Філіпенко, Е. Янковський, Л. Стровський, С. Казанцев, В. Мамутов, В. Кравченко, В. Новицький, В. Кравцова.

Метою дослідження є обґрунтування основних аспектів управління експортно-імпортними операціями.

Зовнішньоторговельні операції становлять переважну частину всіх міжнародних комерційних операцій. У міжнародній комерційній практиці експортно-імпортні операції займають досить важливу нішу. Експортно-імпортні операції вважаються здійсненими, якщо товар після виконання певних формальностей та процедур, про які подані відомості для статистичного обліку, пропустили через митний кордон країни контрагента.

В умовах зростаючої конкуренції (особливо на зовнішніх ринках) великого значення набуває управління як підприємством загалом, так і експортно-імпортними операціями зокрема. Це перш за все є побудовою системи електронного бізнесу з контролем матеріальних та фінансових ресурсів, їх змін та руху.

Успішне управління організацією та здійснення експортно-імпортних операцій залежать від чіткої структури управління.

Експортно-імпортна політика підприємства нерозривно пов'язана з широким спектром регулюючих управлінських заходів. Диверсифікація збуту за допомогою експорту є засобом гарантування стабільності на зовнішньому ринку, оскільки експортно-імпортна діяльність впливає на стабільність ефективного розвитку господарської діяльності підприємства загалом [2, с. 147].

Ефективність управління експортно-імпортними операціями залежить від виробничо-господарської діяльності та підприємства загалом. Так, ефективність управління експортних операцій залежить від кваліфікації управлінського персоналу, вибраної керівництвом маркетингової політики, діяльності в пошуку ринків збуту, якості продукції, ціноутворення, витрат на управління експортними операціями та їх здійснення. Ефективність експортних операцій залежить від правильності вибору постачальників, якості сировини, яка надходить з-за кордону, ефективності роботи працівників, які відповідають за проходження митного контролю, використання транспортних послуг тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Саме тому питання ефективного управління експортно-імпортними операціями завжди будуть актуальними. Нині існує багато якісних рішень задач управління експортно-імпортними операціями, зокрема з ефективним використанням фінансових та матеріальних ресурсів. Можливі шляхи вдосконалення управління експортно-імпортними операціями та підвищення їх ефективності характеризуються необхідністю поліпшення роботи з пошуку більш вигідних постачальників та застосування засобів страхування від ризиків.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Завданням наступного рівня є управління взаємодією між партнерами по бізнесу та постачальниками, покупцями. Здійснення підприємством експортно-імпортних операцій характеризується більшим, ніж на внутрішньому ринку, рівнем ризиків, які обумовлені вищим рівнем конкуренції та рівнем витрат.

На зовнішньоекономічну діяльність підприємства впливає чимало факторів мікро- та макросередовища. Діяльність підприємства на зовнішньому ринку залежить від рівня ризиків, які обумовлені соціально-культурними, економічними, політичними відмінностями країн, вищим рівнем конкуренції та рівнем витрат.

Таким чином, оцінка фінансових результатів ефективного управління експортно-імпортної діяльності, ефективна економічна діяльність є важливими елементами виробничо-господарської діяльності підприємства, дієвим засобом виявлення внутрішньогосподарських резервів та стабільної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства потребує вдосконалення всього господарського механізму з метою стимулювання експортно-імпортних операцій, підтримки конкурентоспроможності підприємства. Невід'ємною складовою вищевказаного механізму є організаційно-економічний механізм. Елементи цього механізму подані на рис. 1 [4, с. 47].

Як видно з рис. 1, формування структури організаційно-економічного механізму господарської діяльності підприємства передбачає такі кроки, як визначення об'єкта й формування мети управління, зокрема зовнішньоекономічної діяльності; формування стратегії, тобто організаційних форм та економічних методів управління; необхідні ресурси управління для досягнення мети; уточнення вибору робочого механізму через пошук зовнішніх конкурентних можливостей; господарська діяльність, тобто раціональне використання ресурсів завдяки реалізації потенціалу конкурентоспроможності; організація виробничих відносин; формування партнерських та соціальних відносин.

Розгляд організаційно-економічного механізму господарської діяльності підприємства вказує на його принципи формування для

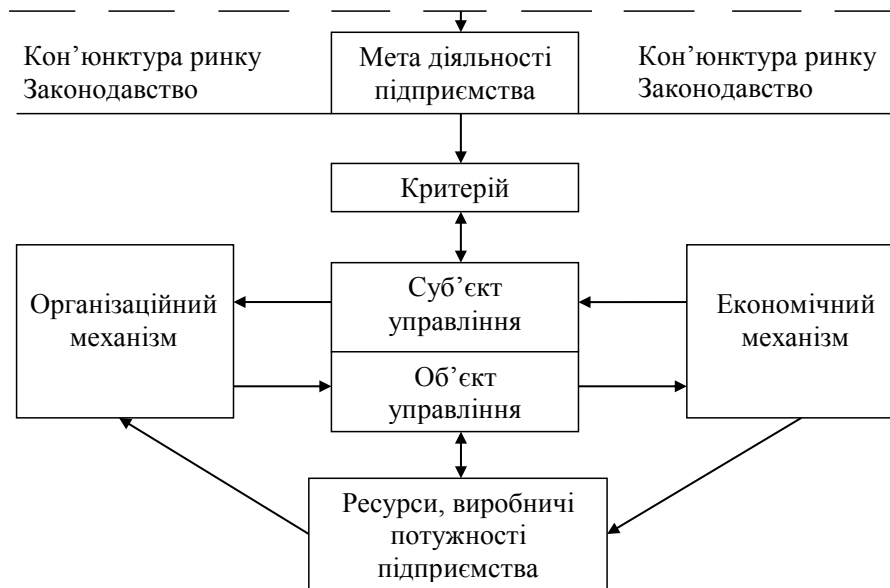

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм господарської діяльності підприємства

ефективності здійснення експортно-імпоротної діяльності:

1) єдність і цілісність організаційно-економічного механізму в загальній діяльності підприємства;

2) раціональне співвідношення двох підсистем, а саме організаційної та економічної;

3) забезпечення ефективного сполучення всіх окремих механізмів для ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності;

4) узгодження стратегії розвитку експортно-імпорتنних операцій підприємства з тенденціями розвитку зовнішнього середовища;

5) обов'язкова участь працівників підприємства у виборі ефективної стратегії зовнішньоекономічної діяльності та її впровадженні.

Принципи формування ефективної зовнішньоекономічної діяльності:

– цільова сумісність і зосередженість, які передбачають створення робочої цілеспрямованої системи управління, яка спрямована на ефективну реалізацію кінцевого результату господарської діяльності;

– ефективність управління через ефективне використання ресурсів підприємства;

– динамізм, що потребує прогнозування зміни системи управління залежно від факторів зовнішнього та внутрішнього середовища;

– комплексність, яка потребує прогнозування через облік та аналіз всього розмаїття факторів, які координують роботу господарської діяльності підприємства;

– демократичність розподілу функції управління, що передбачає покладання управлінського рішення на більш інформований орган, який несе відповідальність за наслідки рішення та повноту його реалізації;

– інтегрованість оцінки якості функціонування підприємства, адаптованість механізму управління до реальних умов господарювання, здатності досягати поставленої мети [1, с. 61].

Функції та завдання зовнішньоекономічної діяльності підприємства через здійснення експортно-імпорتنних операцій визначаються особливостями об'єкта управління та його цілями (рис. 2).

Експортно-імпорتنні операції є діяльністю, що, з одного боку, надає підприємству низку об'єктивних переваг, а з іншого боку, спричиняє виникнення додаткових витрат і складнощів. Економічні ж зрушення на підприємстві можуть відбутися лише після організаційних перетворень в управлінні господарською діяльністю.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства – це узгоджена послідовність виконання конкретних етапів виходу підприємства на зовнішній ринок. Зовнішньоекономічна діяльність виконує різні функції, тому вкрай необхідним є створення стійких засад цієї діяльності, які були б фундаментом всієї подальшої правової та економічної побудови господарської діяльності підприємства.

Управлінська діяльність працівників підприємства завжди базується на основних правилах щодо прийняття управлінських рішень під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності [3, с. 124].

Загальні принципи здійснення експортно-імпорتنних операцій підприємством – це невелика кількість загальнопризнаних у всьому світі правил, що стали своєрідними загальновідомими істинами, яких дотримуються всі учасники міжнародних ділових операцій. Хоча в різноманітних виданнях набір цих принципів може різ-

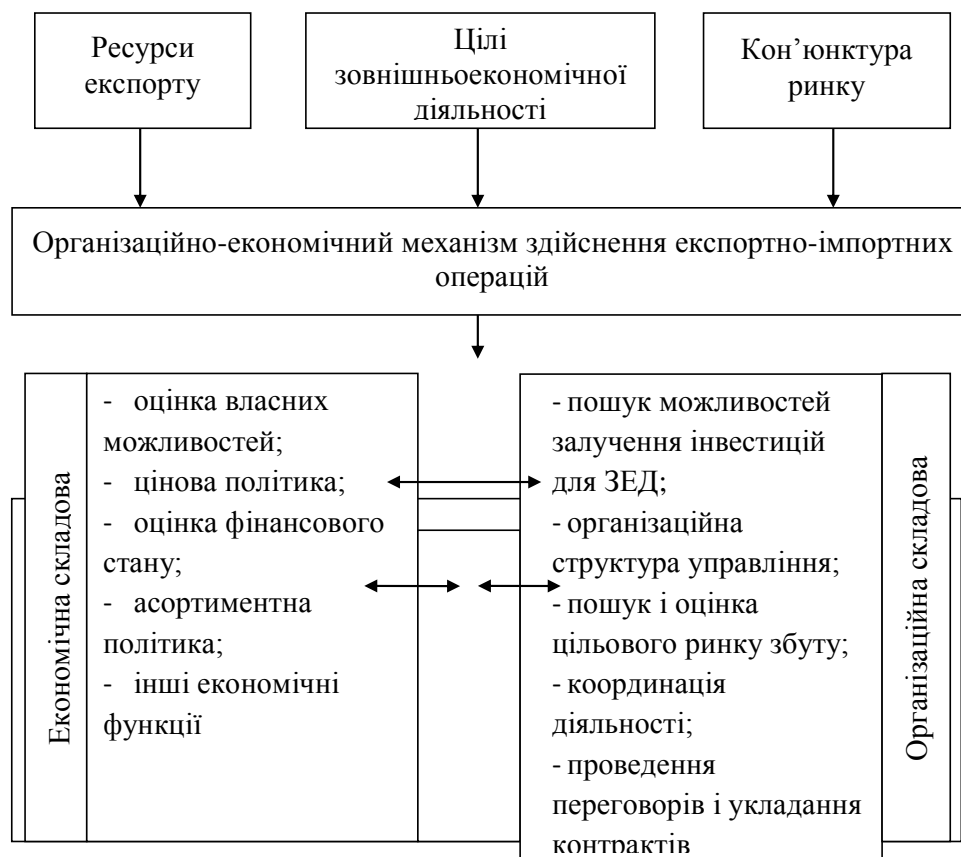

Рис. 2. Схема організаційно-економічного механізму здійснення експортно-імпортних операцій

нитися, в кінцевому результаті вони зводяться до таких трьох головних: науковість, системність, взаємна вигідність.

Науковість здійснення зовнішньоекономічної діяльності означає насамперед розвиток цієї діяльності відповідно до об'єктивних економічних законів.

Системність зовнішньоекономічної діяльності означає насамперед, що між окремими її складовими спостерігаються міцні взаємозв'язки. Самі складові ЗЕД можна виділити за різноманітними ознаками. Системні взаємозв'язки мають місце також в період між укладанням та виконанням контрактів. Одночасно керівники підприємства повинні завжди пам'ятати, що закордонний партнер судить про їхню діяльність насамперед з їхніх дій всередині країни. Принцип системності ЗЕД включає також взаємозв'язок експортно-імпортних операцій підприємства з міжнародним бізнесом.

Принцип взаємної вигідності зовнішньоекономічної діяльності на перший погляд не викликає особливих ускладнень і є очевидним: кожний партнер, що бере участь у міжнародних операціях, одержує прибуток. Проте дотримуватися цього принципу не просто внаслідок значної кількості часу, необхідного для виконання угод, зміни валютних курсів, наявності різноманітних

зв'язків між окремими зовнішньоекономічними угодами. Тому дотримання принципу взаємної вигідності потребує ретельного аналізу та врахування, розмежування різноманітних потоків прибутків і витрат. Крім наведених загальних принципів управління експортно-імпортними операціями підприємства, існують специфічні принципи [5, с. 31].

Найбільший перелік принципів організації міжнародних економічних відносин міститься в Хартії економічних прав і обов'язків держав, Генеральній угоді з тарифів і торгівлі (ГАТТ).

Слід також додати, що ГАТТ дала світу основний комплекс принципів, за якими проводяться торгові переговори та контроль за їх реалізацією.

Для здійснення ефективних експортно-імпортних операцій підприємства великого значення сьогодні набувають формування й розвиток нових зв'язків, побудованих на використанні прогресивних технологій та технічних рішень, підвищення конкурентоспроможності продукції на експорт з метою збереження традиційних ринків збуту.

Висновки. Проблема вибору і формування здійснення ефективних експортно-імпортних операцій підприємства багатогранна, витoki її вирішення лежать у засадах державної зовнішньоекономічної політики, зокрема полі-

тики підтримки та стимулювання експорту, яка б передбачала активне й чітке застосування найважливіших економічних, правових та адміністративних важелів, спрямованих на пріоритетний розвиток зовнішньоекономічної сфери. Формування досконалої стратегії здійснення ефективної експортно-імпоротної діяльності підприємства дає змогу уникнути багатьох організаційних труднощів, змінити експортні можливості підприємства відповідно до ситуації на зовнішньому ринку, підвищити конкурентоспроможність основної продукції експорту.

Таким чином, головною умовою здійснення експортно-імпорتنних операцій є їх ефективність. Розрахунок економічної ефективності

проводиться шляхом зіставлення досягнутого економічного результату з витратами ресурсів для отримання цього ефекту. Економічні результати та витрати ресурсів мають критерій ефективності, тобто для підприємства основною мірою ефективності є прибуток.

Для ефективного здійснення експортно-імпорتنних операцій підприємства необхідне пристосування їхньої господарської діяльності як до зовнішнього середовища, так і до вдосконалення структури управління ним. Отже, форми й методи за такої діяльності не можуть залишатися незмінними, вони повинні обов'язково пристосовуватись до змін у зовнішньому середовищі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Голованенко Н. Особливості експортно-імпорتنних операцій підприємства України. Вісник Черкаського університету. 2015. С. 60–62.
2. Калініна О. Стан та перспективи розвитку експортно-імпорتنних операцій підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. № 2. С. 146–149.
3. Кальченко Т. Глобальна економіка: методологія системних досліджень: монографія. Київ: КНЕУ, 2016. 248 с.
4. Комарцова О. Аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Управління ризиком. 2016. № 12 (109). С. 47–48.
5. Решетняк К. Експортно-імпорتنні операції як основа зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Управління розвитком. 2017. № 3. С. 30–32.